

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2010
VI. volební období

229

Vládní návrh

na vydání

zákona

**kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění
pozdějších předpisů, a některé další zákony**

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2011,

**kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění
pozdějších předpisů, a některé další zákony**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna trestního řádu

Čl. I

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 321/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 90/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 135/2008 Sb., zákona č. 177/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 457/2008 Sb., zákona č. 480/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 52/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 272/2009 Sb., zákona č. 306/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 163/2010 Sb., zákona č. 197/2010 Sb. a nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 219/2010 Sb., se mění takto:

1. V § 6 odst. 3 se za slovo „škodu“ vkládají slova „nebo nemajetkovou újmu“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „ , nebo aby vydal bezdůvodné obohacení, které získal trestným činem“.
2. Na konci nadpisu § 43 a v § 314f odst. 2 na konci textu věty první se doplňují slova „nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení“.
3. V § 43 odst. 1 se slova „ , morální nebo jiná“ nahrazují slovy „nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil“.
4. V § 43 odstavec 3 zní:

„(3) Poškozený je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena, nebo vydát bezdůvodné obohacení, které obžalovaný na jeho úkor trestným činem získal. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odst. 2). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy uplatňuje nebo z jakých důvodů a v jakém rozsahu se uplatňuje nárok na vydání bezdůvodného obohacení.“.

5. V § 44 odst. 2 větě druhé a poslední, § 47 odst. 3, § 47a odst. 1 větě první a druhé, § 155 odst. 3, § 175 odst. 1 písm. e), § 198 odst. 2 větě poslední, § 206 odst. 3 větě druhé a v § 207 odst. 1 se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení“.
6. V § 45 odst. 3 se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo na vydání bezdůvodného obohacení“.
7. V § 47 odstavec 1 zní:

„(1) Je-li důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem bude mařeno nebo ztěžováno, lze nárok až do pravděpodobné výše škody nebo nemajetkové újmy nebo až do pravděpodobného rozsahu bezdůvodného obohacení zajistit na majetku obviněného.“.

8. V § 51a odstavec 1 zní:

„(1) Osvědčí-li poškozený, který uplatnil v souladu se zákonem nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, že nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady vzniklé s přibráním zmocněnce, rozhodne na jeho návrh

předseda senátu soudu, který koná řízení v prvním stupni, a v přípravném řízení soudce, že má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu; to neplatí, pokud vzhledem k povaze uplatňované náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo její výši nebo vzhledem k povaze a rozsahu bezdůvodného obohacení by zastoupení zmocněncem bylo zřejmě nadbytečné.“.

9. V § 59 odst. 5 se na konci textu věty první doplňují slova „nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení“.

10. V § 89 odst. 1 písm. e) se slovo „a“ nahrazuje čárkou a na konci textu písmene se doplňují slova „a bezdůvodného obohacení“.

11. V § 121 písmeno a) zní:

„a) o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, jestliže byl nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení včas uplatněn (§ 43 odst. 3),“.

12. V § 126 se na konci textu písmene g) doplňují slova „nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo vydat bezdůvodné obohacení“.

13. V § 130 odst. 1, § 154 odst. 2, § 229 odst. 3, § 278 odst. 1 větě první a v § 284 odst. 3 se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení“.

14. V § 154 odstavec 1 zní:

„(1) Byl-li poškozenému alespoň zčásti přiznán nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, je odsouzený, jemuž byla povinnost k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení uložena, povinen nahradit poškozenému též náklady potřebné k účelnému uplatnění tohoto nároku v trestním řízení, včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce.“.

15. V § 179g odst. 1 se na konci textu písmene b) doplňují slova „ , nebo vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem“.

16. V § 206 odst. 2 větě první se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo nemajetkové újmy v penězích“ a za slova „trestným činem“ se vkládají slova „nebo k vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem“.

17. § 228 odstavec 1 zní:

„(1) Odsuzuje-li soud obžalovaného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu nebo kterým se na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil, uloží mu v rozsudku, aby poškozenému nahradil majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo aby vydal bezdůvodné obohacení, jestliže byl nárok včas uplatněn (§ 43 odst. 3), nestanoví-li tento zákon jinak; nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody nebo k vydání bezdůvodného obohacení, jestliže je výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obžalovaný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena nebo bezdůvodné obohacení nebylo dosud v tomto rozsahu vydáno.“.

18. V § 228 odst. 2 větě první se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení“.

19. V § 229 odstavec 1 zní:

„(1) Není-li podle výsledků dokazování pro vyslovení povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení podklad nebo bylo-li by pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení třeba provádět další dokazování, jež by podstatně protáhlo trestní řízení, soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.“.

20. V § 246 odst. 1 písmeno d) zní:

„d) poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení.“.

21. V § 247 odst. 1 se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení“.
22. V § 259 odst. 4 se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení“.
23. Na konci nadpisu § 265 se doplňují slova „nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení“.
24. V § 265, § 265m odst. 2 a v § 271 odst. 2 se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení“.
25. V § 307 odst. 1 se doplňuje písmeno c), které zní:

„c) vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání,“.
26. V § 307 odst. 3 se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo dohodu o vydání bezdůvodného obohacení“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „nebo aby v této době bezdůvodné obohacení vydal“.
27. V § 308 odst. 1 se za slovo „škodu“ vkládají slova „nebo vydat bezdůvodné obohacení“.

28. V § 309 odst. 1 písm. b) se slovo „a“ zrušuje.
29. V § 309 odst. 1 se za písmeno b) vkládá nové písmeno c), které zní:
„c) vydá bezdůvodné obohacení získané přečinem nebo učiní jiná vhodná opatření k jeho vydání,“.
Dosavadní písmeno c) se označuje jako písmeno d).
30. Na konci textu § 310a se doplňují slova „nebo na vydání bezdůvodného obohacení“.
31. V § 311 odst. 1 se za slova „potřebné úkony“ vkládají slova „ , rozsah bezdůvodného obohacení, který byl vydán nebo k jehož vydání byly provedeny potřebné úkony“.
32. V § 314f odst. 1 písmeno e) zní:
„e) výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení (§ 228 a § 229 odst. 1 a 2), jestliže byl nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení řádně uplatněn (§ 43 odst. 3),“.
33. V § 343 odst. 2 se na konci textu věty první doplňují slova „nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení“.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o výkonu trestu odnětí svobody

Čl. II

V § 25 odst. 4 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 52/2004 Sb., se za slovo „škodu“ vkládají slova „nebo nemajetkovou újmu“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o Probační a mediační službě

Čl. III

V § 4 odst. 2 písm. b) zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o

Probační a mediační službě), se za slovo „škody“ vkládají slova „nebo o vydání bezdůvodného obohacení“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o soudnictví ve věcech mládeže

Čl. IV

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb. a zákona č. 41/2009 Sb., se mění takto:

1. V § 14 odst. 2 větě druhé se za slovo „škodu“ vkládají slova „nebo odčinil nemajetkovou újmu“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „ , nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané proviněním“.
2. V § 17 odstavec 3 zní:
„(3) Mladistvému se zpravidla uloží, aby podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, kterou proviněním způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané proviněním.“.
3. V § 70 odst. 3 se za slovo „souhlasil“ vkládají slova „, bylo úplně nebo alespoň částečně vráceno bezdůvodné obohacení získané proviněním a poškozený s takovým rozsahem vrácení bezdůvodného obohacení souhlasil“.

ČÁST PÁTÁ

Změna trestního zákoníku

Čl. V

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., se mění takto:

4. V § 48 odst. 3, § 60 odst. 4, § 75 odst. 3, § 82 odst. 2 a v § 85 odst. 2 se za slovo „škodu“ vkládají slova „nebo odčinil nemajetkovou újmu“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „ , nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem“.
5. V § 63 odst. 2 se za slovo „škodu“ vkládají slova „nebo odčinil nemajetkovou újmu“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „ , nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané přečinem“.
6. V § 88 odst. 3 se na konci textu věty první doplňují slova „ , nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem“.
7. V § 89 odst. 2 větě první se za slovo „škodu“ vkládají slova „nebo odčinil nemajetkovou újmu“ a na konci textu věty první se doplňují slova „ , nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem“.

ČÁST ŠESTÁ

ÚČINNOST

Čl. VI

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem prvního kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

Hodnocení dopadů regulace podle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace

Hodnocení dopadů regulace podle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA), jež byly schváleny usnesením vlády č. 877 ze dne 13. srpna 2007, nebylo k tomuto návrhu prováděno, neboť se jedná o novelizaci obecného procesního předpisu, u kterého se proces RIA nevyžaduje.

Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení její nezbytnosti jako celku, včetně zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Podle stávající právní úpravy je „účelem trestního řádu upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni“. Podle stávající úpravy trestního řízení je tedy vlastním předmětem trestního řízení pokud možno rychlé a efektivní shromáždění důkazů směřujících k prokázání viny nebo nevinu osoby, proti níž je vedeno trestní řízení, a následné rozhodnutí o otázce viny a o trestu, tj. jedná se primárně o řízení zabývající se otázkou viny a trestu za spáchaný trestný čin.

Vedle rozhodování o vině a trestu, ovládaného principem oficiality, může v sobě trestní řízení zahrnovat i adhezní řízení, ve kterém je projednáván nárok poškozeného na náhradu škody. Tento postup má pro poškozeného význam zejména z hlediska rychlosti rozhodnutí o náhradě škody, přičemž – na rozdíl od standardního civilního řízení – nevyžaduje od poškozeného zvýšené výdaje na úhradu soudního poplatku ani nesení důkazního břemene. Rozhodnutím o povinnosti uhradit poškozenému škodu způsobenou trestnou činností se nadto doplňuje preventivně výchovné působení uloženého trestu. Možnost rozhodovat o náhradě škody poškozenému v rámci trestního řízení je tak důležitým prvkem i z pohledu trendu tzv. restorativní justice.

Trestní řád však připouští, aby adhezního řízení bylo využito pouze pro rozhodnutí o náhradě majetkové škody vyjádřitelné v penězích. Současný právní stav tedy neumožňuje, aby o nemateriální újmě, popř. o vydání bezdůvodného obohacení, bylo rozhodnuto přímo v trestním řízení (pomineme-li možnost vydat bezdůvodné obohacení postupem podle § 80 a násl. tr. řádu). Poškozený se v těchto případech může domáhat přiměřeného zadostiučinění, popř. náhrady nemajetkové újmy v penězích, žalobou na ochranu osobnosti podle § 13 občanského zákoníku v civilním řízení, nebo se může civilní žalobou domáhat vydání bezdůvodného obohacení. Této možnosti však poškození nevyužívají příliš často. Přírozenou reakcí na prožité trauma bývá snaha „na celou věc co nejrychleji zapomenout“ a neprodlužovat tak dobu, kdy je toto trauma projednáváno před orgány veřejné moci; svoji roli může hrát i například vztah mezi obětí a pachatelem. V případech mnohaletého týrání nadto dochází k určitým posunům v psychice oběti, která podání trestního oznámení a další právní kroky vnímá již zkreslenou optikou jako snahu o pomstu, přičemž současně vinu za prožité násilí často spatřuje na své straně. Nelze opomíjet ani skutečnost, že důsledkem trestné činnosti může být i zhoršení ekonomické situace oběti, což může představovat faktickou překážku pro uplatnění tohoto nároku v civilním řízení. Důvodem, proč se oběti

nedomáhají kompenzací za prožité trauma před civilními soudy, může být samozřejmě i nízké právní vědomí.

Cílem předložené novely je umožnit, aby o náhradě nemajetkové újmy – shodně jako o náhradě majetkové škody – mohlo být rozhodnuto již v průběhu trestního řízení a aby předmětem adhezního řízení mohly být rovněž nároky poškozeného vyplývající z toho, že se trestným činem na jeho úkor pachatel bezdůvodně obohatil. Pokud by se přiznání těchto nároků stalo součástí trestního řízení, mělo by to výchovný efekt na pachatele, ale současně, a to především, by to mělo pozitivní vliv na poškozeného.

Možnost rozhodovat o odčinění nemajetkové škody v rámci trestního řízení není ani v zahraničních úpravách ojedinělá. Tak například ve francouzské úpravě je možno uspokojit požadavky oběti u trestního soudu na úplnou náhradu všech škod, které se týkají trestného činu (může být uplatněna tělesná újma, materiální i morální škoda). Rovněž tak v Nizozemí je možné žádat v adhezním řízení jak náhradu hmotné škody, tak i škody nemajetkové; kromě toho může být oběť příjemcem tzv. odškodňovacího opatření, které je druhem trestní sankce. Poškozený nebo soud může nárok na odškodnění rozdělit na dvě samostatné části, kdy o jedné (jednoduché) části rozhoduje trestní soud a s druhou částí je oběť odkázána k civilnímu soudu.

Adhezní řízení v podstatě nahrazuje občanskoprávní řízení, v němž by jinak byl nárok na náhradu škody či jiné újmy nebo nárok na vydání bezdůvodného obohacení uplatňován. Při rozhodování v adhezním řízení je tak nutno respektovat hmotněprávní ustanovení zvláštních předpisů, na kterých je uplatněný nárok založen a jimiž se také řídí. Výše nároku na náhradu nemajetkové újmy, pokud o ní bude soud rozhodovat v adhezním řízení, bude určena soudem na základě výsledku dokazování v řízení před soudem, přičemž poškozený bude mít povinnost uvést, z jakých důvodů a v jaké výši nárok na náhradu nemajetkové újmy uplatňuje. Při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy se navrhuje postupovat shodně jako při rozhodování o náhradě majetkové škody. Pokud tedy bude pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody třeba provádět další dokazování, jež by podstatně protáhlo trestního stíhání, soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních. Na řízení ve věcech občanskoprávních odkáže soud poškozeného také se zbytkem jeho nároku, jestliže mu nárok z jakéhokoli důvodu přizná jen zčásti. Obdobně to platí i pro případy, kdy předmětem adhezního řízení bude nárok poškozeného na vydání bezdůvodného obohacení.

Předloženou novelou dochází k posílení práv poškozených, kteří budou moci dosáhnout již v rámci trestního řízení úplné satisfakce a vyrovnat se tak s nepříznivými následky trestného činu, čímž bude odstraněn určitý dlouhodobě pociťovaný deficit právní úpravy. Z téhož důvodu se přiznávají poškozeným, kteří trestným činem utrpěli nemajetkovou újmu nebo na jejichž úkor došlo k bezdůvodnému obohacení, i další práva, kterými disponují v současné době poškození, kterým byla způsobena „pouze“ majetková škoda.

Toto nové nazírání na možnou reparaci následků trestného činu se odráží i v návrhu změn hmotněprávních předpisů.

Stávající právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky. Navržená úprava má zcela stejné dopady na muže i na ženy.

Zhodnocení souladu navrhované úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s akty práva Evropské unie

Navrhovaná úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Postavením obětí v trestním řízení se zabývají některé akty Evropské unie či mezinárodní smlouvy (např. rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení, směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 o odškodňování obětí trestných činů, Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů ze dne 24. listopadu 1983 vyhlášená pod č. 141/2000 Sb.m.s.), nicméně problematikou náhrady nemateriální škody v rámci trestního řízení se žádný z těchto dokumentů výslovně nezabývá. Úprava je proto v souladu i s právem Evropské unie.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí České republiky

U navrhované úpravy se celkově nepředpokládají negativní dopady na státní rozpočet, na ostatní veřejné rozpočty ani na podnikatelské prostředí České republiky.

Sociální dopady, dopad na životní prostředí

Navrhovaná úprava posiluje postavení poškozeného v rámci trestního řízení, kterému bude umožněno domoci se již v jeho rámci odškodnění za nemajetkovou újmu, která mu vznikla v souvislosti s trestnou činností, nebo vydání bezdůvodného obohacení získaného na jeho úkor trestným činem. Navrhovaná úprava tak bude mít pozitivní sociální dopady. Předložený návrh zákona nemá žádný vliv na životní prostředí.

Zvláštní část

K čl. I

V souladu s cílem deklarovaným v obecné části důvodové zprávy se navrhuje rozšířit rozsah adhezního řízení i na rozhodování o náhradě nemateriální újmy a o vydání bezdůvodného obohacení. Vzhledem ke skutečnosti, že při rozhodování v adhezním řízení je nutno respektovat hmotněprávní ustanovení zvláštních předpisů, na kterých je uplatněný nárok založen a jimiž se také řídí, došlo ke sjednocení terminologie dosud užívané trestním řádem („morální, majetková a jiná škoda“) s terminologií občanského zákoníku („majetková škoda a nemajetková újma“); zároveň bylo postaveno najisto, že v adhezním řízení lze rozhodnout pouze o náhradě nemajetkové újmy v penězích (§ 13 odst. 2 občanského zákoníku).

K zabezpečení efektivnějšího uplatnění práv poškozeného, kterému byla způsobena nemajetková újma nebo na jehož úkor se pachatel trestného činu bezdůvodně obohatil, se zároveň rozšiřuje katalog jeho procesních oprávnění na úroveň poskytovanou poškozenému, kterému byla trestným činem způsobena „pouhá“ majetková škoda (zejména možnost zajištění nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení). Uvedené se však netýká možných náhrad nemajetkové újmy v případě podmíněného odložení návrhu na potrestání a podmíněného zastavení trestního stíhání, a to s ohledem na povahu těchto institutů a procesní fázi, ve které dochází k jejich uplatnění.

Principy dokazování nemajetkové újmy a bezdůvodného obohacení a jeho rozsah zůstávají v zásadě nezměněné (§ 228 a 229 tr. řádu). Navrhované změny sledují za cíl zpřesnění dosavadní úpravy. Podle dosavadního znění soud, který odsuzuje obžalovaného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu, zpravidla v rozsudku obžalovanému

uloží, aby poškozenému způsobenou škodu nahradil, jestliže byl nárok včas uplatněn. Tato úprava tak vyvolává dojem, že je na libovůli soudu, zda - ačkoliv má pro kladné rozhodnutí v adhezním řízení podklady - v adhezním řízení meritorně rozhodne či nikoli, úprava se proto zpřesňuje tak, že soud tak učiní vždy, není-li zákonem stanoveno jinak (např. v § 229 nebo v § 206 odst. 3 tr. řádu). Ke zpřesnění došlo i v § 229, který reaguje nejen na rozšíření předmětu adhezního řízení, ale i na skutečnost, že jsou-li dány podmínky pro odsuzující rozsudek, pak každé další dokazování v adhezním řízení vždy z povahy věci přesahuje potřeby trestního stíhání.

K čl. II a III

Navrhované změny zákona o výkonu trestu odnětí svobody a zákona o Probační a mediační službě zajišťují provázanost změn navržených v novele trestního řádu s těmito právními předpisy.

K čl. IV a V

Možnost účinnější reparační následků, které byly poškozenému způsobeny trestným činem, nachází svůj odraz nejen v procesní rovině (navrhovaná novela trestního řádu), ale i v hmotněprávních předpisech (novela zákona o soudnictví ve věcech mládeže a trestního zákoníku). Odčinění nemajetkové újmy (nejen ve formě finanční kompenzace, ale i např. ve formě dostatečné omluvy či jinak) a vydání bezdůvodného obohacení by tak napříště měly být zásadně pravidelnou součástí výroku o podmíněného upuštění od potrestání s dohledem, součástí přiměřených povinností, které mohou být ukládány v souvislosti s některými tresty, nebo při podmíněném propuštění apod.

K čl. VI

Navrhuje se účinnost prvním dnem prvního kalendářního měsíce následujícího po dni vyhlášení předložené novely.

V Praze dne 12. ledna 2011

předseda vlády

ministr spravedlnosti

Úplné znění příslušných ustanovení trestního řádu s vyznačením navrhovaných změn

§ 6

(1) Zájmové sdružení občanů může nabídnout převzetí záruky

a) za chování obviněného, jehož trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno,

b) za převýchovu odsouzeného, u něhož bylo podmíněně upuštěno od potrestání s dohledem, kterému byl uložen trest odnětí svobody, jehož výkon byl odložen na zkušební dobu, u podmíněně odsouzeného k trestu odnětí svobody s dohledem, nebo

c) za dovršení nápravy odsouzeného, který vykonává trest odnětí svobody, trest zákazu činnosti nebo trest zákazu pobytu; v těchto případech může zájmové sdružení občanů současně navrhnout podmíněně propuštění odsouzeného z trestu odnětí svobody nebo podmíněně upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti nebo zákazu pobytu. K získání podkladů pro takovou žádost se může se souhlasem odsouzeného informovat o jeho chování a dosavadním průběhu výkonu trestu.

(2) Zájmové sdružení občanů může také navrhnout, aby vazba u obviněného byla nahrazena jeho zárukou (§ 73), a podávat za odsouzeného žádost o udělení milosti a o zahlazení odsouzení.

(3) Zájmové sdružení občanů, které převzalo záruku, je povinno působit na obviněného nebo odsouzeného, aby žil řádným životem, a k tomu přijmout potřebná opatření; zájmové sdružení občanů rovněž dbá, aby nahradil škodu **nebo nemajetkovou újmu**, kterou způsobil trestným činem, **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení, které získal trestným činem.**

Oprávnění poškozeného a uplatnění nároku na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení**

§ 43

(1) Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, ~~morální~~ ~~nebo jiná~~ škoda **nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil** (poškozený), má právo činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisů (§ 65), zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání a před skončením řízení se k věci vyjádřit.

(2) Za poškozeného se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem.

~~———(3) Poškozený, který má podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobena, je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit tuto škodu. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odst. 2). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody uplatňuje.~~

(3) Poškozený je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena, nebo vydat bezdůvodné obohacení, které obžalovaný na jeho úkor trestným činem získal. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odst. 2). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy uplatňuje nebo z jakých důvodů a v jakém rozsahu se uplatňuje nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

(4) Poškozený se může rovněž výslovným prohlášením sděleným orgánu činnému v trestním řízení vzdát procesních práv, které mu tento zákon jako poškozenému přiznává.

§ 44

(1) Oprávnění poškozeného nemůže vykonávat ten, kdo je v trestním řízení stíhán jako spoluobviněný.

(2) Je-li počet poškozených mimořádně vysoký a jednotlivým výkonem jejich práv by mohl být ohrožen rychlý průběh trestního stíhání, rozhodne předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce, že poškození mohou svá práva v trestním řízení uplatňovat pouze prostřednictvím společného zmocněnce, kterého si zvolí. Rozhodnutí oznámí v řízení před soudem soud a v přípravném řízení státní zástupce poškozeným, kteří již uplatnili nárok na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení**; ostatním poškozeným rozhodnutí oznámí při prvním úkonu trestního řízení, ke kterému se předvolávají nebo o kterém se vyzumívají. Jestliže by celkový počet zvolených zmocněnců vzrostl na více než šest a poškození se mezi sebou o výběru nedohodnou, provede výběr s přihlédnutím k zájmům poškozených soud. Společný zmocněnec vykonává práva poškozených, které zastupuje, včetně uplatnění nároku na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení** v trestním řízení.

(3) Návrh podle § 43 odst. 3 nelze podat, bylo-li o nároku již rozhodnuto v občanskoprávním nebo v jiném příslušném řízení.

§ 45

(1) Je-li poškozená osoba zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo je-li její způsobilost k právním úkonům omezena, vykonává její práva podle tohoto zákona její zákonný zástupce.

(2) V případech, v nichž zákonný zástupce poškozeného nemůže vykonávat svá práva uvedená v odstavci 1 a je nebezpečí z prodlení, předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce ustanoví k výkonu práv poškozenému opatrovníka. Proti rozhodnutí o ustanovení opatrovníka je přípustná stížnost.

(3) Jde-li o uplatnění nároku na náhradu škody **nebo na vydání bezdůvodného obohacení** (§ 43 odst. 3), přecházejí práva, která tento zákon přiznává poškozenému, i na jeho právního nástupce.

§ 47

~~(1) Je-li důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem bude mařeno nebo ztěžováno, lze nárok až do pravděpodobné výše škody zajistit na majetku obviněného.~~

(1) Je-li důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem bude mařeno nebo ztěžováno, lze nárok až do pravděpodobné výše škody nebo nemajetkové újmy nebo až do pravděpodobného rozsahu bezdůvodného obohacení zajistit na majetku obviněného.

(2) O zajištění podle odstavce 1 rozhoduje soud na návrh státního zástupce nebo poškozeného, v přípravném řízení státní zástupce na návrh poškozeného. V přípravném řízení může státní zástupce nárok zajistit i bez návrhu poškozeného, vyžaduje-li to ochrana jeho zájmů, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení.

(3) Je-li poškozenému známo, že obviněný je vlastníkem nemovitosti nebo má některou movitou věc umístěnou mimo místo jeho trvalého nebo jiného pobytu, uvede podle možností již v návrhu na zajištění svého nároku na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení**, kde taková věc je.

(4) V usnesení o zajištění majetku zakáže soud a v přípravném řízení státní zástupce obviněnému, aby nakládal s věcmi, které jsou uvedeny v usnesení o zajištění, nebo které při výkonu takového rozhodnutí budou sepsány; dále obviněnému zakáže, aby po oznámení usnesení majetek převedl na někoho jiného nebo ho zatížil a uloží mu, aby soudu do 15 dnů od oznámení usnesení sdělil, zda a kdo má k majetku předkupní nebo jiné právo, s poučením, že jinak obviněný odpovídá za škodu tím způsobenou.

(5) Zajišťovat nelze nárok, který nelze v trestním řízení uplatnit. K zajištění nároku nemůže být použito věcí, které nelze podle občanskoprávních předpisů postihnout výkonem soudního rozhodnutí. Zajištění nepodléhají peněžité dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi a z dávek státní sociální podpory příspěvek na bydlení a dávky státní sociální podpory vyplácené obviněnému podle zvláštního zákona jednorázově, a dále

a) pohledávky obviněného na výplatu odměny z pracovněprávního nebo obdobného poměru,

b) pohledávky obviněného na výplatu výživného,

c) pohledávky na výplatu dávek nemocenského a důchodového pojištění a

d) dávky státní sociální podpory, které nejsou vypláceny jednorázově

do výše součtu měsíčních odůvodněných nákladů na bydlení stanovených zvláštním právním předpisem prokázaných obviněným a částky životního minima stanovené podle zvláštních právních předpisů na osobu obviněného a osoby, o jejichž výchovu a výživu je obviněný povinen pečovat, pokud nemají vlastní zdroj příjmů.

(6) Pokud trvá zajištění, jsou neúčinné veškeré právní úkony obviněného, které se týkají zajištěného majetku, s výjimkou úkonů směřujících k odvrácení bezprostředně hrozící škody.

(7) S majetkem obviněného, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění podle odstavců 1 a 2, lze v rámci výkonu rozhodnutí nakládat jen po předchozím souhlasu soudu a v přípravném řízení státního zástupce; to neplatí, je-li výkon rozhodnutí prováděn k uspokojení pohledávky státu.

(8) Práva třetích osob k zajištěnému majetku lze uplatnit podle zvláštního právního předpisu.

(9) Poškozený musí být o zajištění jeho nároku vždy vyrozuměn s upozorněním na důvody, pro něž se zajištění podle § 48 odst. 1 zruší.

(10) Výkon rozhodnutí o zajištění nároku poškozeného a postup při správě zajištěného majetku stanoví zvláštní právní předpis.

§ 47a

(1) Soud a v přípravném řízení státní zástupce upustí od provedení zajišťovacích úkonů nebo zajištění zruší, pokud obviněný nebo s jeho souhlasem jiná osoba složí na účet soudu u peněžního ústavu peněžitou jistotu ve výši odpovídající pravděpodobnému nároku poškozeného na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení**; jiná osoba musí být seznámena s podstatou obvinění a se skutečnostmi, které vedly nebo by mohly vést k zajištění. Byla-li složena peněžitá jistota nižší, soud a v přípravném řízení státní zástupce provede zajišťovací úkony na majetku obviněného v rozsahu, v jakém pravděpodobný nárok poškozeného na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení** není zajištěn peněžitou jistotou.

(2) Peněžitou jistotu podle odstavce 1 soud a v přípravném řízení státní zástupce zruší nebo omezí, jestliže pominuly důvody pro zajištění nároku poškozeného nebo je zřejmé, že nárok na náhradu škody poškozenému v trestním řízení nelze přiznat nebo je podstatně nižší.

(3) Nerozhodne-li soud jinak, trvá peněžitá jistota podle odstavce 1 do právní moci odsuzujícího rozsudku. Byl-li takovým rozsudkem přiznán poškozenému nárok na náhradu škody, uhradí ji soud z peněžité jistoty.

(4) Proti rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

§ 51a

~~(1) Osvědčí-li poškozený, který uplatnil v souladu se zákonem nárok na náhradu škody, že nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady vzniklé s přibráním zmocněnce, rozhodne na jeho návrh předseda senátu soudu, který koná řízení v prvním stupni, a v přípravném řízení soudce, že má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu; to neplatí, pokud vzhledem k povaze uplatňované náhrady škody nebo její výši by zastoupení zmocněncem bylo zřejmě nadbytečné.~~

(1) Osvědčí-li poškozený, který uplatnil v souladu se zákonem nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, že nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady vzniklé s přibráním zmocněnce, rozhodne

na jeho návrh předseda senátu soudu, který koná řízení v prvním stupni, a v přípravném řízení soudce, že má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu; to neplatí, pokud vzhledem k povaze uplatňované náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo její výši nebo vzhledem k povaze a rozsahu bezdůvodného obohacení by zastoupení zmocněncem bylo zřejmě nadbytečné.

(2) Návrh na rozhodnutí podle odstavce 1 včetně příloh, jimiž má být prokázána jeho důvodnost, podává poškozený v přípravném řízení prostřednictvím státního zástupce, který k němu připojí své vyjádření.

(3) Za podmínek uvedených v odstavci 1 ustanoví předseda senátu a v přípravném řízení soudce zmocněncem poškozeného advokáta. Náklady vzniklé s přibráním takového zmocněnce hradí stát.

(4) Pominou-li důvody, které vedly k ustanovení zmocněnce poškozeného, nebo nemůže-li z důležitých důvodů zmocněnec poškozeného nadále zastupovat, rozhodne předseda senátu a v přípravném řízení soudce i bez návrhu o zproštění povinnosti zastupovat poškozeného.

(5) Proti usnesení podle odstavců 1, 3 a 4 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

§ 59

(1) Podání se posuzuje vždy podle svého obsahu, i když je nesprávně označeno. Lze je učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky, telefaxem nebo dálkopisem.

(2) Ten, kdo činí podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu, uvede současně poskytovatele certifikačních služeb, který jeho certifikát vydal a vede jeho evidenci, nebo certifikát připojí k podání.

(3) V přípravném řízení sepisují podání ústně do protokolu policejní orgány a okresní státní zastupitelství; v řízení před soudem je sepisují okresní soudy. Jsou-li pro to důležité důvody, mohou je výjimečně sepsat i státní zastupitelství a soudy vyššího stupně. Ústně do protokolu nelze podat dovolání.

(4) Pokud zákon pro podání určitého druhu nevyžaduje další náležitosti, musí být z podání patrné, kterému orgánu činnému v trestním řízení je určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Podání je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u příslušného orgánu činného v trestním řízení a aby každá osoba dotčená takovým podáním dostala jeden stejnopis, jestliže je toho třeba. Nesplňuje-li tyto požadavky, orgán činný v trestním řízení ho vrátí podateli, je-li znám, k doplnění s příslušným poučením, jak nedostatky odstranit. Současně stanoví lhůtu k jejich odstranění. Není-li podatel znám anebo nejsou-li nedostatky ve stanovené lhůtě odstraněny, k podání se dále nepřihlíží; to neplatí pro trestní oznámení nebo pro jiný podnět, na jehož podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, nebo pro podání, jehož obsahem je opravný prostředek, i když neobsahuje všechny uvedené náležitosti. Z opravného prostředku však vždy musí být patrné, které rozhodnutí napadá a kdo jej činí.

(5) Činí-li se ústně trestní oznámení, je nutno oznamovatele vyslechnout o okolnostech, za nichž byl čin spáchán, o osobních poměrech toho, na něhož se oznámení podává, o důkazech a o výši škody způsobené oznámeným činem; je-li oznamovatel zároveň poškozeným nebo jeho zmocněncem, musí být vyslechnut též o tom, zda žádá, aby soud rozhodl v trestním řízení o jeho nároku na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení**. Výslech má být proveden tak, aby byl získán podklad pro další řízení.

(6) Jestliže byl protokol o trestním oznámení učiněném ústně sepsán u soudu, zašle jej soud neprodleně státnímu zástupci.

§ 89

Obecná ustanovení

(1) V trestním stíhání je v nezbytném rozsahu třeba dokazovat zejména:

- a) zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin,
- b) zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek,
- c) podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu,
- d) podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele,
- e) podstatné okolnosti umožňující stanovení následku **a**, výše škody způsobené trestným činem **a bezdůvodného obohacení**,
- f) okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.

(2) Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.

(3) Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.

§ 121

Do rozsudku, jímž se rozhoduje otázka viny, pojme soud také výrok
~~a) o náhradě škody, jestliže byl nárok na její náhradu včas uplatněn (§ 43 odst. 3),~~
a) o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, jestliže byl nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení včas uplatněn (§ 43 odst. 3),

b) o ochranném opatření, jestliže o něm bylo v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání konaném o odvolání rozhodnuto.

§ 126

Při poradě o rozsudku, jímž se rozhoduje o vině a trestu, posoudí soud zejména,

- a) zda se stal skutek, pro který je obžalovaný stíhán,
- b) zda tento skutek má všechny znaky některého trestného činu,
- c) zda tento skutek spáchal obžalovaný,
- d) zda je obžalovaný za tento skutek trestně odpovědný,
- e) zda trestnost skutku nezanikla,
- f) zda a jaký trest má být obžalovanému uložen,
- g) zda a v jakém rozsahu má být obžalovanému uložena povinnost nahradit poškozenému škodu **nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo vydat bezdůvodné obohacení**,
- h) zda a jaké ochranné opatření má být uloženo.

§ 130

Doručení rozsudku

(1) Rozsudek se v opise doručí obžalovanému, státnímu zástupci, zúčastněné osobě a poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení**, a to i když byli při vyhlášení rozsudku přítomni.

(2) Má-li obžalovaný obhájce nebo zákonného zástupce, doručí se opis rozsudku též jim.

(3) Mají-li zúčastněná osoba nebo poškozený zákonného zástupce, doručí se opis rozsudku jen zákonnému zástupci; mají-li zmocněnce, doručí se jen zmocněnci.

§ 154

Povinnost k náhradě nákladů poškozeného

~~(1) Byl-li poškozenému alespoň zčásti přiznán nárok na náhradu škody, je odsouzený, jemuž byla povinnost k náhradě škody uložena, povinen nahradit mu náklady potřebné k účelnému uplatnění jeho nároku na náhradu škody v trestním řízení, včetně nákladů vzniklých při brání zmocněnce.~~

(1) Byl-li poškozenému alespoň zčásti přiznán nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, je odsouzený, jemuž byla povinnost k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení uložena, povinen nahradit poškozenému též náklady potřebné k účelnému uplatnění tohoto nároku v trestním řízení, včetně nákladů vzniklých při brání zmocněnce.

(2) Soud může podle povahy věci a okolností případu rozhodnout na návrh poškozeného o tom, že se odsouzenému ukládá povinnost uhradit poškozenému zcela nebo zčásti náklady související s účastí poškozeného v trestním řízení, a to i v případě, že poškozenému nebyl přiznán nárok na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení** ani zčásti.

§ 155

(1) O povinnosti odsouzeného k náhradě nákladů spojených s výkonem vazby a o povinnosti k náhradě odměny a hotových výdajů uhrazených ustanovenému obhájci státem [§ 152 odst. 1 písm. a), b)] rozhodne po právní moci rozsudku předseda senátu soudu prvního stupně.

(2) O povinnosti odsouzeného k náhradě nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení rozhodne po výkonu trestu nebo jeho části předseda senátu soudu prvního stupně.“.

(3) O povinnosti odsouzeného nahradit poškozenému náklady potřebné k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení** v trestním řízení nebo jiné náklady související s účastí poškozeného v trestním řízení a o jejich výši rozhodne po právní moci rozsudku na návrh poškozeného předseda senátu soudu prvního stupně; nárok je třeba uplatnit do jednoho roku od právní moci odsuzujícího rozsudku, jinak zaniká.

(4) O povinnosti odsouzeného hradit státu náklady vzniklé ustanovením zmocněnce poškozenému a o jejich výši rozhodne po právní moci rozsudku předseda senátu soudu prvního stupně i bez návrhu.

(5) Proti rozhodnutí podle odstavců 1 až 4 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

§ 175

(1) Pouze státní zástupce je oprávněn

a) rozhodnout o zastavení, podmíněném zastavení nebo přerušení trestního stíhání a o postoupení věci jinému orgánu,

b) podat obžalobu,

c) rozhodovat o prodloužení vazby a o ponechání obviněného ve vazbě, o propuštění z vazby na svobodu a o žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu,

d) nařídit zajištění majetku obviněného a určit, na které prostředky a věci se toto zajištění nevztahuje, anebo zrušit takové zajištění,

e) provést zajištění nároku poškozeného na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení** a omezit nebo zrušit takové zajištění anebo věc z něho vyjmout,

- f) nařídit exhumaci mrtvoly,
- g) navrhnout vyžádání obviněného z ciziny,
- h) provést předběžné šetření v řízení o vydání do ciziny.

(2) Ve věcech, v nichž vyšetřování koná státní zástupce, vykonává dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení státní zástupce nejbližší vyššího státního zastupitelství; tím není dotčeno právo státního zástupce, který koná vyšetřování, učinit rozhodnutí podle § 171 až 173, podle § 307 nebo podle § 309 za podmínek tam uvedených, pokud si toto právo nevyhradil státní zástupce vykonávající dozor.

§ 179g

(1) Namísto podání návrhu na potrestání může státní zástupce za podmínek uvedených v § 307 rozhodnout o tom, že se podání návrhu na potrestání podmíněně odkládá, jestliže

- a) podezřelý se k činu doznal,
- b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, **nebo vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem,**
- c) s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání vyslovil souhlas, a vzhledem k osobě podezřelého, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

(2) V rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až jeden rok. Zkušební doba počíná právní mocí tohoto rozhodnutí.

(3) Podezřelému lze též uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život.

(4) Proti rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání může podezřelý a poškozený podat stížnost, jež má odkladný účinek.

§ 198

Nařízení hlavního líčení

(1) Den hlavního líčení stanoví předseda senátu tak, aby obžalovaný od doručení předvolání, státní zástupce a obhájce od vyrozumění měli alespoň lhůtu pěti pracovních dnů k přípravě. Tuto lhůtu lze zkrátit jen s jejich souhlasem, a pokud jde o obžalovaného, jen tehdy, jestliže se k hlavnímu líčení dostaví a o jeho provedení výslovně žádá. U ostatních osob, které se k hlavnímu líčení předvolávají nebo o něm vyrozumívají, je třeba zachovat zpravidla aspoň třídní lhůtu.

(2) O hlavním líčení se vyrozumí státní zástupce, zákonný zástupce a obhájce obžalovaného, jakož i poškozený a zúčastněná osoba. Mají-li poškozený nebo zúčastněná osoba zmocněnce, vyrozumějí se o hlavním líčení jen jejich zmocněnci. Poškozeného je třeba

ve vyznění upozornit, že nedostaví-li se k hlavnímu líčení, bude se o jeho nároku na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení** rozhodovat na podkladě jeho vlastních návrhů, jsou-li už obsaženy ve spise nebo dojdou-li soudu dříve, než se přikročí k dokazování.

(3) Při nařízení hlavního líčení učiní předseda senátu také všechna opatření, jichž je třeba k zajištění jeho řádného průběhu a k tomu, aby věc bylo možné projednat a rozhodnout bez odročení.

§ 206

(1) Po provedení úkonů uvedených v § 205 předseda senátu vyzve státního zástupce, aby přednesl obžalobu.

(2) Po přednesení obžaloby se předseda senátu dotáže poškozeného, zda navrhuje, aby obžalovanému byla uložena povinnost k náhradě škody **nebo nemajetkové újmy v penězích** způsobené trestným činem **nebo k vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem** a v jakém rozsahu. Nedostavil-li se poškozený k hlavnímu líčení a je-li jeho návrh obsažen už ve spise, předseda senátu přečte tento návrh ze spisu.

(3) Uplatňuje-li práva poškozeného osoba, které toto právo zřejmě nepřísluší, vysloví soud usnesením, že onu osobu jako poškozeného k hlavnímu líčení nepřipouští. Takové rozhodnutí nebrání uplatnění nároku na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení** před příslušným orgánem.

(4) Podle odstavce 3 postupuje soud také tehdy, brání-li účasti poškozeného okolnosti uvedené v § 44 odst. 2 a 3.

§ 207

(1) Po přednesení obžaloby a vyjádření poškozeného vyslechne předseda senátu obžalovaného k obsahu obžaloby, a byl-li uplatněn nárok na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení**, též k tomuto nároku.

(2) Protokol o dřívější výpovědi obžalovaného se přečte jen tehdy, když se jedná v nepřítomnosti obžalovaného, když obžalovaný odepře vypovídat anebo když se objeví podstatné rozpory mezi jeho dřívější výpovědí a jeho údaji při hlavním líčení a byl-li výslech proveden po sdělení obvinění způsobem odpovídajícím ustanovením tohoto zákona. Na tyto rozpory je třeba obžalovaného upozornit a dotázat se ho na jejich příčinu.

§ 228

~~(1) Odsuzuje-li soud obžalovaného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu, uloží mu zpravidla v rozsudku, aby ji poškozenému nahradil, jestliže byl nárok včas uplatněn (§ 43 odst. 3); nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody, jestliže je výše škody součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obžalovaný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena.~~

(1) Odsuzuje-li soud obžalovaného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu nebo kterým se na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil, uloží mu v rozsudku, aby poškozenému nahradil majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo aby vydal bezdůvodné obohacení, jestliže byl nárok včas uplatněn (§ 43 odst. 3), nestanoví-li tento zákon jinak; nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody nebo k vydání bezdůvodného obohacení, jestliže je výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obžalovaný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena nebo bezdůvodné obohacení nebylo dosud v tomto rozsahu vydáno.

(2) Výrok o povinnosti obžalovaného k náhradě škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení** musí přesně označovat osobu oprávněného a nárok, který mu byl přisouzen. V odůvodněných případech může soud vyslovit, že závazek má být splněn ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti zároveň určí.

(3) Výrok rozsudku o plnění v penězích může být na návrh poškozeného vyjádřen v cizí měně, neodporuje-li to okolnostem případu a

a) škoda byla způsobena na peněžních prostředcích v cizí měně nebo na věcech zakoupených za takové peněžní prostředky, nebo

b) obžalovaný nebo poškozený je cizozemcem.

§ 229

~~(1) Není-li podle výsledků dokazování pro vyslovení povinnosti k náhradě škody podklad nebo bylo-li by pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody třeba provádět další dokazování, jež přesahuje potřeby trestního stíhání a podstatně by je protáhlo, soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.~~

(1) Není-li podle výsledků dokazování pro vyslovení povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení podklad nebo bylo-li by pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení třeba provádět další dokazování, jež by podstatně protáhlo trestní řízení, soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.

(2) Na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem odkáže soud poškozeného také se zbytkem jeho nároku, jestliže mu nárok z jakéhokoli důvodu přizná jen zčásti.

(3) Jestliže soud obžalovaného obžaloby zproští, odkáže poškozeného s jeho nárokem na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení** vždy na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.

§ 246

(1) Rozsudek může odvoláním napadnout

- a) státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoli výroku,
- b) obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká,
- c) zúčastněná osoba pro nesprávnost výroku o zabrání věci,
- ~~d) poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, pro nesprávnost výroku o náhradě škody.~~
- d) poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení.**

(2) Osoba oprávněná napadat rozsudek pro nesprávnost některého jeho výroku může jej napadat také proto, že takový výrok učiněn nebyl, jakož i pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže toto porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí.

§ 247

(1) V neprospěch obžalovaného může rozsudek napadnout odvoláním jen státní zástupce; toliko pokud jde o povinnost k náhradě škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení**, má toto právo též poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení**.

(2) Ve prospěch obžalovaného mohou rozsudek odvoláním napadnout kromě obžalovaného a státního zástupce i příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh. Státní zástupce může tak učinit i proti vůli obžalovaného. Je-li obžalovaný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, může i proti vůli obžalovaného za něho v jeho prospěch odvolání podat též jeho zákonný zástupce a jeho obhájce.

§ 259

(1) Je-li po zrušení napadeného rozsudku nebo některé jeho části nutno učinit ve věci rozhodnutí nové, může odvolací soud věc vrátit soudu prvního stupně, jen jestliže nelze vadu odstranit ve veřejném zasedání, zejména jsou-li skutková zjištění tak nedostatečná, že je nutno hlavní líčení opakovat nebo provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování.

(2) Záleží-li vada jen v tom, že v napadeném rozsudku některý výrok chybí nebo je neúplný, může odvolací soud, aniž rozsudek zruší, věc soudu prvního stupně vrátit s příkazem, aby o chybějícím výroku rozhodl nebo neúplný výrok doplnil.

(3) Rozhodnout sám rozsudkem ve věci může odvolací soud, jen je-li možno nové rozhodnutí učinit na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozsudku správně zjištěn a popřípadě na základě důkazů provedených před odvolacím soudem doplněn nebo

změněn. Odvolací soud se může odchýlit od skutkového zjištění soudu prvního stupně jen tehdy, jestliže v odvolacím řízení

a) provedl znovu některé pro skutkové zjištění podstatné důkazy provedené již v hlavním líčení, nebo

b) provedl důkazy, které nebyly provedeny v hlavním líčení.

(4) V neprospěch obžalovaného může odvolací soud změnit napadený rozsudek jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obžalovaného; ve výroku o náhradě škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení** tak může učinit též na podkladě odvolání poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení**.

(5) Odvolací soud nemůže sám

a) uznat obžalovaného vinným skutkem, pro nějž byl napadeným rozsudkem zproštěn,

b) uznat obžalovaného vinným těžším trestným činem, než jakým ho mohl v napadeném rozsudku uznat vinným soud prvního stupně (§ 225 odst. 2).

§ 265

Důsledky zrušení výroku o náhradě škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení**

Zruší-li odvolací soud napadený rozsudek toliko ve výroku o náhradě škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení** a nerozhodne-li sám ve věci, odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.

§ 265m

(1) Nejvyšší soud může při zrušení napadeného rozhodnutí také sám hned rozhodnout ve věci rozsudkem. Nejvyšší soud nemůže však sám

a) uznat obviněného vinným skutkem, pro nějž byl obžaloby zproštěn nebo pro nějž bylo trestní stíhání zastaveno,

b) uznat obviněného vinným těžším trestným činem, než jakým mohl být uznán vinným napadeným rozsudkem,

c) uložit obviněnému trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nebo trest odnětí svobody na doživotí, nebyl-li mu již uložen přezkoumávaným rozhodnutím, případně ve spojení s rozsudkem soudu prvního stupně.

(2) Zruší-li Nejvyšší soud rozsudek toliko ve výroku o náhradě škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení**, užije přiměřeně § 265.

§ 271

(1) Nejvyšší soud může při zrušení napadeného rozhodnutí také sám hned rozhodnout ve věci, je-li možno rozhodnutí učinit na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozhodnutí správně zjištěn. Nejvyšší soud nemůže však sám

a) uznat obviněného vinným skutkem, pro nějž byl napadeným rozsudkem obžaloby zproštěn nebo pro nějž bylo trestní stíhání zastaveno,

b) uznat obviněného vinným těžším trestným činem, než jakým mohl být uznán vinným napadeným rozsudkem,

c) uložit obviněnému trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nebo trest odnětí svobody na doživotí.

(2) Zruší-li Nejvyšší soud rozsudek toliko ve výroku o náhradě škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení**, užije přiměřeně § 265.

§ 278

(1) Obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem nebo trestním příkazem, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině nebo o přiznaném nároku poškozeného na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení**, anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo uložený druh trestu by byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu. Obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem, jímž bylo rozhodnuto o podmíněném upuštění od potrestání s dohledem, se povolí, a to i dříve, než nastaly skutečnosti uvedené v § 48 odst. 6 a 7 trestního zákoníku, také tehdy, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit rozhodnutí o trestu.

(2) Obnova řízení, které skončilo pravomocným usnesením soudu o zastavení trestního stíhání, včetně schválení narovnání, o postoupení věci jinému orgánu nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání, a to i v případě, jestliže ještě nenastaly skutečnosti uvedené v § 308 odst. 3, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve vést k závěru, že důvody k takovému rozhodnutí tu nebyly a že je na místě v řízení pokračovat.

(3) Obnova řízení, které skončilo pravomocným usnesením státního zástupce o zastavení trestního stíhání, včetně schválení narovnání, o postoupení věci jinému orgánu nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání, a to i v případě, jestliže ještě nenastaly skutečnosti uvedené v § 308 odst. 3, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy státnímu zástupci dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve vést k závěru, že důvody k takovému rozhodnutí tu nebyly a že je na místě podat proti obviněnému obžalobu.

(4) Obnova řízení, které skončilo některým ze způsobů uvedených v předchozích odstavcích, se povolí též tehdy, bude-li pravomocným rozsudkem zjištěno, že policejní orgán, státní zástupce nebo soudce v původním řízení porušil svoje povinnosti jednáním zakládajícím trestný čin.

§ 284

(1) Vyhoví-li soud návrhu na povolení obnovy, zruší napadené rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je návrh důvodný. Zruší-li, byť i jen zčásti výrok o vině, zruší vždy zároveň celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad. Zruší také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu.

(2) Jestliže soud povolí obnovu řízení, které skončilo pravomocným usnesením soudu o zastavení trestního stíhání včetně schválení narovnání, o postoupení věci jinému orgánu nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání, nebo jestliže povolí v otázce viny obnovu řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem, může zároveň se zrušením rozhodnutí věc vrátit státnímu zástupci k došetření, považuje-li to za potřebné pro objasnění věci. Krajský soud, který podle § 281 odst. 3 povolil obnovu řízení, v němž v prvním stupni rozhodl okresní soud, vrátí věc vždy státnímu zástupci. Ustanovení § 191 platí i tu.

(3) Jestliže soud povolí obnovu toliko ve výroku o přiznaném nároku poškozeného na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení**, odkáže poškozeného při zrušení tohoto výroku na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.

§ 307

(1) V řízení o přečinu může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže

a) obviněný se k činu doznal,

b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě,

c) vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání,

a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

(2) V rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky. Zkušební doba počíná právní mocí tohoto rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání.

(3) Obviněnému, který uzavřel s poškozeným dohodu o způsobu náhrady škody **nebo dohodu o vydání bezdůvodného obohacení**, se v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání uloží, aby škodu v průběhu zkušební doby nahradil **nebo aby v této době bezdůvodné obohacení vydal.**

(4) Obviněnému lze též uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život.

(5) Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání může obviněný a poškozený podat stížnost, jež má odkladný účinek. Rozhodne-li o podmíněném zastavení trestního stíhání soud, má toto právo též státní zástupce.

§ 308

(1) Jestliže obviněný v průběhu zkušební doby vedl řádný život, splnil povinnost nahradit způsobenou škodu **nebo vydat bezdůvodné obohacení** a vyhověl i dalším uloženým omezením, rozhodne orgán, jenž trestní stíhání v prvním stupni podmíněně zastavil, že se osvědčil. Jinak rozhodne, a to případně i během zkušební doby, že se v trestním stíhání pokračuje.

(2) Jestliže do jednoho roku od uplynutí zkušební doby nebylo učiněno rozhodnutí podle odstavce 1, aniž na tom měl obviněný vinu, má se za to, že se osvědčil.

(3) Právní mocí rozhodnutí o tom, že obviněný se osvědčil, nebo uplynutím lhůty uvedené v odstavci 2 nastávají účinky zastavení trestního stíhání [§ 11 odst. 1 písm. f)].

(4) Proti rozhodnutí podle odstavce 1 mohou obviněný a poškozený podat stížnost, jež má odkladný účinek. Učiní-li takové rozhodnutí soud, má toto právo též státní zástupce.

§ 309

(1) V řízení o přečinu, může se souhlasem obviněného a poškozeného soud a v přípravném řízení státní zástupce rozhodnout o schválení narovnání a zastavit trestní stíhání, jestliže

a) obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě,

b) uhradí poškozenému škodu způsobenou přečinem nebo učiní potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu vzniklou trestným činem, a

c) vydá bezdůvodné obohacení získané přečinem nebo učiní jiná vhodná opatření k jeho vydání,

e) **d)** složí na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžní částku určenou konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu,

a považuje-li takový způsob vyřízení věci za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.

(2) Proti rozhodnutí podle odstavce 1 může obviněný, poškozený a v řízení před soudem i státní zástupce podat stížnost, jež má odkladný účinek.

§ 310a

Práva poškozeného podle § 309 a 311 nepřísluší tomu, na koho pouze přešel nárok na náhradu škody **nebo na vydání bezdůvodného obohacení**.

§ 311

(1) Rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání musí obsahovat popis skutku, jehož se narovnání týká, jeho právní posouzení, obsah narovnání zahrnující výši uhrazené škody nebo škody, k jejíž úhradě byly provedeny potřebné úkony, **rozsah bezdůvodného obohacení, který byl vydán nebo k jehož vydání byly provedeny potřebné úkony**, případně způsob jiného odčinění újmy vzniklé přečinem, peněžní částku určenou k obecně prospěšným účelům s uvedením jejího příjemce, včetně částky odevzdané státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti, a výrok o zastavení trestního stíhání pro skutek, ve kterém je spatřován přečin, jehož se narovnání týká.

(2) Při určení příjemce peněžité částky k obecně prospěšným účelům je soud vázán obsahem dohody o narovnání mezi obviněným a poškozeným.

§ 314f

(1) Trestní příkaz obsahuje

a) označení soudu, který trestní příkaz vydal,

b) den a místo vydání trestního příkazu,

c) označení obviněného (§ 120 odst. 2),

d) výrok o vině (§ 120 odst. 3) a uloženém trestu (§ 122 odst. 1),

~~e) výrok o náhradě škody (§ 228 a § 229 odst. 1 a 2), jestliže byl nárok na její náhradu řádně uplatněn (§ 43 odst. 3),~~

e) výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení (§ 228 a § 229 odst. 1 a 2), jestliže byl nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení řádně uplatněn (§ 43 odst. 3),

f) poučení o právu podat odpor, včetně upozornění, že v případě, kdy obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

(2) Trestní příkaz se doručuje obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení**. Obviněnému se doručuje do vlastních rukou (§ 63 odst. 1 a 3). Má-li obviněný obhájce, doručí se trestní příkaz též jemu.

§ 343

(1) Předseda senátu nařídí, aby peněžítý trest byl vymáhán, nezaplátí-li jej odsouzený

- a) do patnácti dnů poté, co byl k zaplacení vyzván,
- b) do patnácti dnů poté, co mu bylo oznámeno rozhodnutí, jímž povolený odklad nebo povolené splácení byly odvolány, nebo
- c) do uplynutí doby, na kterou byl výkon trestu odložen.

(2) Peněžítý trest smí být vymáhán, jen pokud tím nebude zmařeno uspokojení přiznaného nároku poškozeného na náhradu škody **nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení**. Nepřikročí-li poškozený k vymáhání svého nároku do tří měsíců ode dne, kdy nabyl právní moci rozsudek, jímž byl peněžítý trest uložen, může být peněžítý trest vymáhán bez ohledu na nárok poškozeného.

Úplné znění příslušných ustanovení zákona o výkonu trestu odnětí svobody s vyznačením navrhovaných změn

§ 25

Příjem peněz a nakládání s nimi

(1) Pokud byly odsouzenému do věznice zaslány peníze, převedou se na jeho účet zřízený a vedený věznicí a odsouzený se o tom vyrozumí. Nesouhlasí-li odsouzený s přijetím peněz, peníze se vrátí odesílateli na náklady odsouzeného.

(2) K nákupu může odsouzený použít též peníze, které mu byly do věznice během výkonu trestu zaslány nebo které předal věznicí k úschově při nástupu do výkonu trestu.

(3) Má-li však odsouzený v úschově věznice menší částku peněz, než je předpokládaná cena jízdného do místa bydliště a výše stravného na jeden den v době propuštění z výkonu trestu, nákup potravin a dalších věcí nebo jiná dispozice s těmito penězi se mu neumožní.

(4) Neuhradí-li odsouzený rozsudkem stanovenou škodu **nebo nemajetkovou újmu** způsobenou trestným činem, pro který se nachází ve výkonu trestu, pohledávky spojené s trestním řízením, soudní a správní poplatky a škodu, kterou způsobil Vězeňské službě během výkonu trestu, může k úhradě nadstandardní zdravotní péče a nákupu podle § 23 použít pouze polovinu peněžních prostředků podle odstavce 1 věty první. Zbývající část těchto peněžních prostředků může použít jen na úhradu pohledávek podle věty první.

(5) Ustanovením odstavce 4 není dotčeno právo odsouzeného nakládat podle § 33 odst. 5 s uložným pocházejícím z jeho odměny za práci.

Úplné znění příslušných ustanovení zákona o Probační a mediační službě s vyznačením navrhovaných změn

§ 4

Činnost Probační a mediační služby

(1) Probační a mediační služba vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen a vykonán trest nespojený s odnětím svobody, anebo vazba byla nahrazena jiným opatřením. Za tím účelem poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.

(2) Probační a mediační činnost podle odstavce 1 spočívá zejména

- a) v obstarávání podkladů k osobě obviněného a jeho rodinnému i sociálnímu zázemí,
- b) ve vytváření podmínek pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, nebo pro schválení narovnání, zejména projednání a uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody **nebo o vydání bezdůvodného obohacení**, nebo dohody o narovnání, případně podmínek pro další takové procesní postupy či tresty nespojené s odnětím svobody,
- c) ve vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případech, kdy bylo rozhodnuto o nahrazení vazby probačním dohledem,
- d) ve vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případech, kdy byl dohled uložen, ve sledování a kontrole obviněného v průběhu zkušební doby, v kontrole výkonu dalších trestů nespojených s odnětím svobody, včetně trestu obecně prospěšných prací, ve sledování výkonu ochranných opatření,
- e) ve sledování a kontrole chování odsouzeného v průběhu zkušební doby v případech, kdy bylo rozhodnuto o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody.

(3) Probační a mediační služba současně pomáhá při odstraňování následků trestného činu poškozeným a dalším osobám dotčeným trestným činem.

(4) Probační a mediační služba věnuje zvláštní péči mladistvým obviněným a obviněným ve věku blízkém věku mladistvých, přispívá k ochraně práv osob poškozených trestnou činností a ke koordinaci sociálních a terapeutických programů práce s obviněnými, zejména jde-li o mladistvé a uživatele omamných a psychotropních látek.

(5) Probační a mediační služba se podílí na prevenci trestné činnosti.

(6) Úkony probace a mediace, pokud nejsou tímto nebo zvláštním zákonem svěřeny do výlučné působnosti Probační a mediační služby, mohou vykonávat nebo se na nich podílet i jiné osoby.

(7) Probační a mediační služba provádí v rámci své působnosti úkony na pokyn orgánů činných v trestním řízení a ve vhodných případech v oblasti mediace i bez takového pokynu zejména z podnětu obviněného a poškozeného; v těchto případech o tom neprodleně

informuje příslušný orgán činný v trestním řízení, který může rozhodnout, že věc se k mediaci nepředává a mediace proto dále prováděna nebude.

(8) V souvislosti s úkony probace a mediace je Probační a mediační služba oprávněna opatřovat informace a poznatky o osobě obviněného nebo o stanoviscích poškozeného významných pro rozhodnutí soudu či státního zástupce.

(9) Policejní orgán a státní zástupce vyzumívá středisko o věcech vhodných k mediaci; zejména v trestních věcech mladistvých postupuje tak, aby mediace byla využita od počátku trestního stíhání.

Úplné znění příslušných ustanovení zákona o soudnictví ve věcech mládeže s vyznačením navrhovaných změn

§ 14

Podmíněné upuštění od uložení trestního opatření

(1) Za podmínek uvedených v § 11 odst. 1 může soud pro mládež podmíněně upustit od uložení trestního opatření, považuje-li za potřebné po stanovenou dobu sledovat chování mladistvého.

(2) Při podmíněném upuštění od uložení trestního opatření soud pro mládež stanoví zkušební dobu až na jeden rok. Zároveň mladistvému může uložit ochranné opatření nebo výchovné opatření směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu **nebo odčinil nemajetkovou újmu**, kterou proviněním způsobil, **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané proviněním**.

(3) Soud pro mládež může vzhledem k okolnostem případu a osobě mladistvého ponechat podmíněné upuštění od uložení trestního opatření v platnosti i přesto, že mladistvý zavinil příčinu k uložení trestního opatření, a

a) stanovit nad mladistvým dohled, pokud nebyl již uložen,

b) přiměřeně prodloužit zkušební dobu, ne však o více než jeden rok, nebo

c) stanovit dosud neuložená výchovná opatření uvedená v § 15 až 20 směřující k tomu, aby mladistvý vedl řádný život.

(4) Jestliže mladistvý, u něhož bylo podmíněně upuštěno od uložení trestního opatření, vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým opatřením, vysloví soud pro mládež, že se osvědčil; jinak rozhodne o uložení trestního opatření, a to popřípadě již během zkušební doby.

(5) Neučinil-li soud do jednoho roku od uplynutí zkušební doby rozhodnutí podle odstavce 4, aniž na tom měl mladistvý, u něhož bylo podmíněně upuštěno od uložení trestního opatření, vinu, má se za to, že se osvědčil.

(6) Bylo-li vysloveno, že se mladistvý, u něhož bylo podmíněně upuštěno od uložení trestního opatření, osvědčil, anebo má-li se za to, že se osvědčil, hledí se na něj, jako by nebyl odsouzen.

§ 17

Probační program

(1) Probačním programem se rozumí zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným. Probační program schvaluje ministr spravedlnosti a zapisuje se do seznamu probačních programů vedeného Ministerstvem spravedlnosti.

(2) Soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce může uložit mladistvému povinnost podrobit se probačnímu programu podle odstavce 1, jestliže

a) je vhodný vzhledem k potřebám mladistvého a zájmům společnosti,

b) je mu poskytnuta dostatečná možnost seznámit se s obsahem probačního programu a

c) mladistvý souhlasí se svou účastí na něm.

~~(3) Byla-li proviněním způsobena škoda, zpravidla se mladistvému uloží, aby ji podle svých sil nahradil.~~

(3) Mladistvému se zpravidla uloží, aby podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, kterou proviněním způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané proviněním.

(4) Dohledem nad výkonem probačního programu soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce pověří probačního úředníka. Neplní-li mladistvý probační program, postupuje probační úředník podle § 80 odst. 4.

(5) O ukončení probačního programu a jeho výsledku podá probační úředník bez zbytečného odkladu zprávu soudu pro mládež nebo státnímu zástupci, který probační program uložil.

§ 70

(1) V řízení o provinění, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta, může soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce z důvodu chybějícího veřejného zájmu na dalším stíhání mladistvého a s přihlédnutím k povaze a závažnosti provinění a osobě mladistvého odstoupit od trestního stíhání mladistvého, jestliže

a) trestní stíhání není účelné a

b) potrestání není nutné k odvrácení mladistvého od páchaní dalších provinění.

(2) Součástí rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání je též výrok o zastavení trestního stíhání pro skutek, ve kterém bylo spatřováno provinění, jehož se odstoupení od trestního stíhání týká.

(3) Odstoupit od trestního stíhání lze zejména v případě, jestliže mladistvý již úspěšně vykonal vhodný probační program, byla úplně nebo alespoň částečně nahrazena škoda způsobená proviněním a poškozený s takovým odškodněním souhlasil, **bylo úplně nebo alespoň částečně vráceno bezdůvodné obohacení získané proviněním a poškozený s takovým rozsahem vrácení bezdůvodného obohacení souhlasil**, anebo bylo mladistvému vysloveno napomenutí s výstrahou a takové řešení lze považovat z hlediska účelu řízení za dostatečné.

(4) Proti usnesení podle odstavců 1 a 2 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek. Poškozený se o odstoupení od trestního stíhání vyzoomí.

(5) V trestním stíhání mladistvého, od něhož bylo odstoupeno, se však pokračuje, prohlásí-li mladistvý do tří dnů od doby, kdy mu bylo usnesení o odstoupení od trestního stíhání oznámeno, že na projednání věci trvá. O tom je třeba obviněného poučit.

(6) Jestliže bylo odstoupeno od trestního stíhání mladistvého a v řízení se pokračovalo jen proto, že mladistvý na projednání věci trval, soud pro mládež, neshledá-li důvod ke zproštění mladistvého, vysloví sice vinu, trestní opatření však neuloží.

Úplné znění příslušných ustanovení trestního zákoníku s vyznačením navrhovaných změn

§ 48

Podmíněné upuštění od potrestání s dohledem

(1) Za podmínek uvedených v § 46 odst. 1 nebo 2 může soud podmíněně upustit od potrestání a stanovit dohled nad pachatelem, považuje-li za potřebné po stanovenou dobu sledovat chování pachatele.

(2) Při podmíněném upuštění od potrestání stanoví soud zkušební dobu až na jeden rok a zároveň uloží pachateli dohled (§ 49 až 51).

(3) Pachateli, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, může soud uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu **nebo odčinil nemajetkovou újmu**, kterou trestným činem způsobil, **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem**.

(4) Soud může jako přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uložit zejména

a) podrobit se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace,

- b) podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy,
- c) podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle tohoto zákona,
- d) podrobit se vhodným programům psychologického poradenství,
- e) zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami,
- f) zdržet se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob,
- g) zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek,
- h) zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek,
- i) uhradit dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku,
- j) veřejně se osobně omluvit poškozenému, nebo
- k) poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění.

(5) Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit, a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v odstavci 4, též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

(6) Jestliže pachatel, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, vysloví soud, že se osvědčil; jinak rozhodne o uložení trestu, a to popřípadě již během zkušební doby.

(7) Neučinil-li soud do jednoho roku od uplynutí zkušební doby rozhodnutí podle odstavce 6, aniž na tom měl pachatel, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, vinu, má se za to, že se osvědčil.

(8) Bylo-li vysloveno, že se pachatel, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, osvědčil, anebo má-li se za to, že se osvědčil, hledí se na něj, jako by nebyl odsouzen.

§ 60

Domácí vězení

(1) Soud může uložit trest domácího vězení až na dvě léta, odsuzuje-li pachatele přečinu, jestliže

a) vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu, a

b) pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost.

(2) Jako samostatný trest může být trest domácího vězení uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(3) Nestanoví-li soud v rozsudku jinak, trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20.00 hodin do 05.00 hodin, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku jeho onemocnění; zdravotnické zařízení je povinno na vyžádání orgánu činného v trestním řízení mu tuto skutečnost sdělit. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.

(4) Soud může uložit pachateli na dobu výkonu tohoto trestu přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu **nebo odčinil nemajetkovou újmu**, kterou trestným činem způsobil, **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem**.

(5) Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit, a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4, též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

§ 63

Výměra trestu obecně prospěšných prací

(1) Trest obecně prospěšných prací může soud uložit ve výměře od 50 do 300 hodin.

(2) Soud může uložit pachateli na dobu trestu i přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu **nebo odčinil nemajetkovou újmu**, kterou přečinem způsobil, **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané přečinem**.

(3) Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit, a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4, též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

§ 75

Zákaz pobytu

(1) Soud může uložit trest zákazu pobytu na jeden rok až deset let za úmyslný trestný čin, vyžaduje-li to se zřetelem na dosavadní způsob života pachatele a místo spáchání činu ochrana veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku; trest zákazu pobytu se nesmí vztahovat na místo nebo obvod, v němž má pachatel trvalý pobyt.

(2) Trest zákazu pobytu může být uložen jako samostatný trest za trestný čin, na který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice trestní sazby nepřevyšuje tři léta, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(3) Soud může uložit pachateli na dobu výkonu tohoto trestu přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu **nebo odčinil nemajetkovou újmu**, kterou trestným činem způsobil, **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem**.

(4) Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit, a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4, též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

(5) Do doby výkonu trestu zákazu pobytu se doba výkonu trestu odnětí svobody nezapočítává; rozhodnutí podle odstavců 3 a 4 činí soud až po výkonu trestu odnětí svobody nebo po podmíněném propuštění.

(6) Trest zákazu pobytu spočívá v tom, že se odsouzený nesmí po dobu výkonu tohoto trestu zdržovat na určitém místě nebo v určitém obvodu; k přechodnému pobytu na takovém místě nebo v takovém obvodu v nutné osobní záležitosti je třeba povolení.

§ 82

Zkušební doba, přiměřená omezení a přiměřené povinnosti

(1) Při podmíněném odsouzení stanoví soud zkušební dobu na jeden rok až pět let; zkušební doba počíná právní mocí rozsudku.

(2) Podmíněně odsouzenému může soud uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu **nebo odčinil nemajetkovou újmu**, kterou trestným činem způsobil, **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem**.

(3) Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit, a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4, též některá z

výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

(4) Doba, po kterou podmíněně odsouzený vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, se započítává do zkušební doby nově stanovené při podmíněném odsouzení pro týž skutek nebo do zkušební doby stanovené při uložení úhrnného nebo souhrnného trestu nebo společného trestu za pokračování v trestném činu.

§ 85

Zkušební doba, přiměřená omezení a přiměřené povinnosti

(1) Při podmíněném odsouzení s dohledem stanoví soud zkušební dobu na jeden rok až pět let; zkušební doba počíná právní mocí rozsudku.

(2) Podmíněně odsouzenému, nad kterým byl stanoven dohled, může soud uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu **nebo odčinil nemajetkovou újmu**, kterou trestným činem způsobil, **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem**.

(3) Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit, a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení nebo přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4, též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

§ 88

Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

(1) Po výkonu poloviny uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody může soud odsouzeného podmíněně propustit na svobodu, jestliže odsouzený po právní moci rozsudku, zejména ve výkonu trestu svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení a

a) může se od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život, nebo

b) soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného.

(2) Jestliže odsouzený za přečin prokázal svým vzorným chováním a plněním svých povinností, že dalšího výkonu trestu není třeba, může ho soud podmíněně propustit na svobodu i předtím, než vykonal polovinu uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody.

(3) Soud při rozhodování podle odstavců 1 a 2 přihlédně také k tomu, zda odsouzený včas nastoupil do výkonu trestu a zda částečně nebo zcela nahradil či jinak odčinil škodu nebo jinou újmu způsobenou trestným činem **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem**. Jestliže odsouzený vykonával ochranné léčení před nástupem výkonu trestu

odnětí svobody nebo v jeho průběhu, přihlédne soud i k projevenému postoji odsouzeného k výkonu ochranného léčení.

(4) Osoba odsouzená za trestný čin vraždy (§ 140), zabití podle § 141 odst. 2, těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 3, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení podle § 149 odst. 4, nedovoleného přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy podle § 159 odst. 3, 4, neoprávněného odebrání tkání a orgánů podle § 164 odst. 3, 4, obchodování s lidmi podle § 168 odst. 4, 5, zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 2, 3, zavlčení podle § 172 odst. 3, 4, loupeže podle § 173 odst. 3, 4, brání rukojmí podle § 174 odst. 3, 4, vydírání podle § 175 odst. 3, 4, znásilnění podle § 185 odst. 3, 4, pohlavního zneužití podle § 187 odst. 3, 4, obecného ohrožení podle § 272 odst. 2, 3, nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 4, získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny podle § 292 odst. 3, vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství podle § 316 odst. 3, 4, válečné zrady (§ 320), násilného překročení státní hranice podle § 339 odst. 3, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 odst. 4, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), styků ohrožujících mír (§ 409), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje podle § 411 odst. 3, válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, jakož i osoba odsouzená k výjimečnému trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let (§ 54 odst. 2), mohou být podmíněně propuštěny až po výkonu dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody, nehrozí-li s ohledem na okolnosti činu, za který byla odsouzena, a povahu její osobnosti opakování spáchaného nebo jiného obdobného zvláště závažného zločinu.

(5) Osoba odsouzená k výjimečnému trestu odnětí svobody na doživotí může být podmíněně propuštěna až po nejméně dvaceti letech výkonu tohoto trestu, nehrozí-li s ohledem na okolnosti činu, za který byla odsouzena, a povahu její osobnosti opakování spáchaného nebo jiného obdobného zvláště závažného zločinu.

§ 89

Zkušební doba a přiměřená omezení a přiměřené povinnosti při podmíněném propuštění

(1) Při podmíněném propuštění stanoví soud zkušební dobu na jeden rok až sedm let; zkušební doba počíná podmíněným propuštěním odsouzeného na svobodu. Soud může zároveň vyslovit nad pachatelem dohled. Na výkon dohledu se užije obdobně § 49 až 51.

(2) Podmíněně propuštěnému může soud uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; může mu též uložit, aby podle svých sil nahradil škodu **nebo odčinil nemajetkovou újmu**, kterou trestným činem způsobil, **nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem**. Podmíněně propuštěnému podle § 88 odst. 2 soud uloží, aby se ve zkušební době zdržoval v určené době zejména v nočních hodinách a ve dnech pracovního klidu a pracovního volna ve svém obydlí, nebo aby vykonal práce ve prospěch obcí, státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, anebo aby složil určenou peněžní částku na pomoc obětem trestné činnosti na účet soudu.

(3) Celková doba trvání určeného pobytu podmíněně propuštěného v obydlí podle odstavce 2 nesmí přesáhnout jeden rok, a to i v případě stanovení delší zkušební doby. Výkon prací podle odstavce 2 může být stanoven ve výměře od 50 do 200 hodin. Částka na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle odstavce 2 se stanoví ve výměře od 2 000 Kč do 10 000 000 Kč; při stanovení této částky přihlédně soud také k osobním a majetkovým poměrům odsouzeného a vzhledem k tomu může stanovit, že určená částka bude zaplacená v přiměřených měsíčních splátkách.